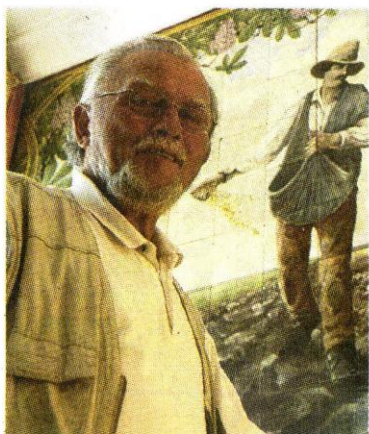

Tegeltableau panoramisch vastgelegd

Frans Landzaat bij het tegeltableau in de voormalige De Gruyter aan de Bemuurde Weerd OZ.

(Foto: Ton van den Berg)

Door Ton van den Berg

Het is een klein paradijsje, de voormalige De Gruyterwinkel aan de Bemuurde Weerd OZ in Utrecht. Voor Frans Landzaat dan, want die is bewonderaar van het prachtige tegeltableau dat nog vrijwel helemaal intact in het pand bewaard is gebleven.

Binnenkort is het tableau op de website van het Nederlands Tegelmuseum in Otterloo voor iedereen te zien, dankzij een serie panoramafoto's die ervan zijn gemaakt. Het tableau in het pand is uniek in deze regio. Eenzelfde voorstelling is nog te zien in een voormalige De Gruyter in Den Haag. De schilderijen

laten in diverse seizoenen het werk op het land zien en er zijn voorstellingen van de scheepvaart en de handel van De Gruyter in het verre (koloniale) oosten. In een oude De Gruyterwinkel aan de Kanaalstraat is ook nog een tegeltableau te bewonderen maar dat dateert van een latere datum en heeft andere voorstellingen.

Links onder het tableau staat dat de tegels gemaakt zijn bij de Holland. Dat was een tegelfabriek en maker van sieraardewerk op Rotsoord in Hoograven. "Die heeft er tot 1918 gezeten en is daarna door een tegelmaker in Zuid-Holland overgenomen", zegt Landzaat. De 70-jarige is een amateur-deskundige als het gaat om de productie van tegels in Utrecht en omstreken.

Het tegeltableau op de Bemuurde Weerd is van circa 1911 en al lang bekend bij Landzaat. In het begin van de jaren zeventig had hij via de surrealistische schilder Jopie Moesman de tip gekregen dat iemand over een rijke collectie foto's van allerlei tegels in Utrecht beschikte. Via die weg kon Landzaat zijn archief van de nodige informatie voorzien.

Landzaat is ondertussen goed bekend met vrijwel alle tegelschilderingen die in Utrecht nog te zien zijn of verborgen zitten achter houten wanden of kachels. Informatie kreeg hij ook van oud-familieleden van mensen die bij Holland of Westraven (ook een tegelfabriek in Hoograven) werkten. De grootvader van de stadsdichter Ingmar Heytze was bijvoorbeeld werkzaam als schilder bij Holland en was nog collega van

Hermanus Oostveen.

Die Oostveen is volgens Landzaat de schilder van het De Gruytertableau geweest. Hij leidt dat af uit het feit dat familieleden nog originele werkkopieën in huis hebben liggen die als basis voor de schilderijen werden gebruikt. Oostveen maakte ook de versieringen op het Jugendstil-aardewerk dat bij Holland werd geproduceerd. Hij stond volgens Landzaat bekend als 'de kleine Rembrandt'.

Landzaat is de man die Oostveen heeft herontdekt. Onder tegeldeskundigen was zijn naam tot voor kort vrijwel onbekend. Behalve de tekeningen kwamen er via de familie Oostveen ook foto's boven water waarop de schilder in een atelier van Holland werkzaam is.

De 'ontdekking' was puur toevallig. Landzaat praat graag over z'n hobby en bij het aanvragen van een U-pas deed hij dat ook weer. De vrouw achter de balie bleek een Oostveen te zijn en vertelde hem over de tekeningen en foto's. "Het is alsof God mij zo nu en dan wat hulp biedt", zegt Landzaat.

Ook krijgt hij hulp van Peter Sprangers van de Historische Kring Tolsteeg/Hoograven die werk maakte van het fotograferen van de tableaus. Die arbeid is verricht door Berry Geerlings van Het Utrechts Archief. Via de website van de historische kring is binnenkort ook een link naar de website van het tegelmuseum te vinden: www.hkth.nl.